

Pardubice

Kraj: Pardubický

Správní obvod: Pardubice

Nadmořská výška: 221 m n. m.

Počet obyvatel: 82 277

Adresa URL: www.pardubice.eu

Okres: Pardubice

GPS souřadnice: 50.034309N, 15.781199E

První pís. zmínka: 1295 (729 let)

PSČ: 530 21

Facebook: [mestoperniku](#)

Památky a zajímavosti Pardubice

Historický střed města Pardubice byl vyhlášen městskou památkovou rezervací, již vévodí Zelená brána. V roce 1903 dali pardubičtí radní na její průčelí umístit reliéf dle návrhu Mikoláše Alše. Zpodobňuje erbovní pověst pánů z Pardubic, jejichž erb užívají Pardubice jako městský znak.

Zámek

Vedle Zelené brány představuje další výraznou dominantu Pardubic zámek. Dostaneme se k němu z města přes malebný Příhrádek. Ten je klasickým předbraním s tím, že je vybudován, jakoby tvořil organickou součást města. Teprve potom se před námi rozevře pohled na majestát zámku. Přijdeme k němu z Příhrádku po hrázi, navršené roku 1805 místo původního dřevěného mostu, a mineme tenisové kurty, dějiště známé a tradiční Juniorky (tenisové mistrovství juniorů ČR). Zámek představuje v mnoha ohledech výjimečný památkový objekt, jenž vznikl za vlády pánů z Pernštejna na přelomu 15. a 16. století. V českých zemích nenajdete období k jeho unikátně dochované původní dispozice rovinného vodního hradu uzavřeného od okolního světa mohutnými zemními valy, poskytujícího zároveň pohodlí rozlehlého renesančního zámku.

V zámeckých interiérech se dochovaly rozsáhlé fragmenty monumentální malířské výzdoby stěn, nejstarších renesančních nástěnných maleb v Čechách, nachází se zde původní kamenné zdobené portály, klenby, okenní a krbová ostění a renesanční malované kazetové stropy. Zámek je sídlem Východočeského muzea, Východočeské galerie a pobočka Národního památkového ústavu. Je zde umístěno několik stálých expozic, včetně největší středoevropské sbírky pohlednic Orbis pictus a unikátní sbírky českého ateliérového skla 20. století, najdeme zde i hodnotnou expozici sbírky zbraní, nově otevřena je i expozice numismatická. V rytířských sálech i na nádvoří zámku se často konají společenské akce, divadelní představení a koncerty.

Pernštýnské náměstí

Měšťanské domy na malebném náměstí a v přilehlých uličkách nesou stopy honosné pozdně gotické výstavby z počátku 16. století v podobě kamenných ostění a portálů a zvláště zbytků malovaných nik v atikových štítech. Většina domů dostala vnější výzdobu při úpravách v době baroka, rokoka, klasicismu, empíru a později. Mezi nimi vyniká proslulá fasáda domu U Jonáše z konce 18. století. Pardubická radnice je historizující přestavbou starších domů. Morový sloup se sochou Panny Marie z roku 1695 ozdobil v roce 1775 Jakub Teplý nákladnou pískovcovou balustrádou, do níž vkomponoval vedle heraldické výzdoby a symbolů českého lva i postavy domácích světců.

Dům U Jonáše

Nejobdivovanější barokní památkou Pardubic je dům čp. 50 na východní straně Pernštýnského náměstí. V přízemí se dochovala cenná sklípková klenba z počátku 16. století. Průčelí domu zdobí rozměrný plastický reliéf, jehož dominantu tvoří postava biblického proroka Jonáše v tlamě velryby. Autorství tohoto uměleckého díla je přisuzováno místnímu sochaři a řezbáři Jakubovi Teplému. V současné době zde najdete expozice Východočeské galerie.

Pardubická radnice

Stavba nové radnice v letech 1892–1894 znamenala největší zásah do původního raně novověkého jádra města. Na místě staré radnice a dalších tří zbořených domů na severní straně náměstí vznikl rozlehlý novorenesanční radniční komplex, zbudovaný dle návrhu architekta Jana Wejrycha. Průčelí zdobí medailony, které zpodobňují české krále. Mezi okny 2. patra jsou fresky s alegoriemi ctností. Na zadním průčelí vynikají sgrafita podle návrhu Mikoláše Alše, představující tanec, recitaci, hudbu a kultus města Pardubic. Socha rytíře, která zdobí štít radnice, byla vytvořena podle postavy Vojtěcha z Pernštejna na náhrobku v kostele sv. Bartoloměje. Vzácné návštěvy jsou přijímány v historickém sále s kazetovým stropem a alegorickými obrazy, hudební sál s balkonem slouží kulturním a společenským akcím.

Zelená brána

Zelená brána představuje dominantu městské památkové rezervace. Svou charakteristickou věž s měděnou střechou získala po velkém požáru města v roce 1538. Jako „Zelená brána“ je výslovně zmíněna poprvé roku 1547. Dnes je objekt tvořen vstupní renesanční branou, na jejíž průčelí dali pardubičtí radní v roce 1903 umístit reliéf dle návrhu Mikoláše Alše. Zpodobňuje erbovní pověst pánů z Pardubic, jejichž erb užívají Pardubice jako městský znak. Za vstupní branou se vypíná více než 60 m vysoká věž, která je v sezóně přístupná a skýtá krásný výhled na městskou památkovou rezervaci a zámek, i na široké okolí včetně hradu Kunětická hora. V prostorách předbraní je instalována výstavka připomínající historii Zelené brány a některých dalších objektů Městské památkové rezervace.

Kostel sv. Bartoloměje

Arciděkanství kostel sv. Bartoloměje dal postavit počátkem 16. století Vilém z Pernštejna. Novostavba pozdně gotického kostela měla sloužit jako chrám pro klášter řádu minoritů, který Vilém z Pernštejna před rokem 1514 v Pardubicích založil, a jako pohřebiště pro českou větev rodu pánů z Pernštejna. Dominantu presbyteria chrámu dodnes tvoří mohutná pískovcová tumba, zakrytá mramorovým náhrobním kamenem s postavou Vojtěcha z Pernštejna v životní velikosti. V roce 1912 získal objekt na západní straně bohatě zdobenou přístavbu, realizovanou architektem Dvořákem. Dochovaná původní dispozice a malířská výzdoba řadí tento kostel k unikátním dokladům o podobě chrámového prostoru v 16. století.

Kostel Zvěstování Panny Marie

Kostel Zvěstování Panny Marie patří mezi nejstarší stavby v Pardubicích. Založil jej v polovině 14. století tehdejší spolumajitel města, pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic. Na počátku 16. století dal Vilém z Pernštejna kostel přestavět v pozdně gotickém slohu. Z té doby pochází hodnotná sklípková klenba presbyteria. Ve 30. letech 16. století a následně v letech 1616–1784 sloužil potřebám zdejšího kláštera řádu minoritů. Podzemní prostory byly využívány jako pohřební katakomby, jejich větší část pak za 2. světové války sloužila po stavebních úpravách jako kryty protiletdecké ochrany.

Kromě kostela Zvěstování Panny Marie a kostela sv. Bartoloměje stojí v Pardubicích za shlédnutí i kostel sv. Jana Křtitele, kostel sv. Jiljí v Pardubičkách a kostel Sedmibolestné Panny Marie.

Náměstí republiky

Toto pardubické náměstí je přímo skanzenem staveb od významných architektů 20. století. Průčelí je tvořeno divadlem Antonína Balšánka, vystavěno bylo v letech 1906–1909. Vedle Zelené brány byla v letech 1914–1917 postavena budova Městské spořitelny, dnes České spořitelny, od Františka Roitha. Podle projektu Josefa Gočára byla po druhé straně Zelené brány postavena v letech 1924 až 1925 Anglobanka, dnes Komerční banka. Gočárovým dílem je i bývalý hotel, dnes Obchodní centrum Grand na druhé straně náměstí. Zprovozněn byl v roce 1931. Na rohu náměstí u divadla stojí budova Okresního úřadu, někdejší generální ředitelství pošt a telegrafů z roku 1925. Jejím autorem je architekt Ladislav Machoň, který budovou reálky s bytovými domy vtiskl podobu celému Smetanovu náměstí. Je rovněž autorem hlavní pošty a pasáže na třídě Míru. Závěr náměstí Republiky směrem k zámku tvoří bývalé průmyslové muzeum architekta Karla Řepy z roku 1931, dnes potravinářská škola. Řepa ve městě projektoval řadu staveb. Vyvrcholením jeho díla se stalo hlavní pardubické nádraží, které projektoval spolu s Josefem Dandou. Bylo otevřeno v roce 1958.

K unikátním stavbám patří mlýny Josefa Gočára na pravém břehu Chrudimky a rondokubistické krematorium Pavla Janáka na hlavním pardubickém hřbitově. Krematorium bylo dokončeno v roce 1923 a stalo se vůbec prvním krematoriem v Českých zemích. Také jsme jej mohli spatřit ve známém filmu Spalovač mrtvol.

Winternitzovy mlýny

Tyto mlýny jsou vyprojektované Josefem Gočárem pro bratry Egona a Karla Winternitze. Byly postaveny na pravém břehu řeky Chrudimky před soutokem s Labem, v Bílém Předměstí v těsné blízkosti renesančního historického centra. Stavba započala roku 1909. Automatické Winternitzovy mlýny jako nová dominanta vizuálně svojí monstrozitou navazují na zámek rodu Pernštejnů. Jejich architektura je asociací babylónské Ištariny brány – odpovědí pro prudce vzrůstající materiální potřeby obyvatelstva. Gočár během realizace této stavby projektoval rašelinové lázně v nedaleké Bohdanči ve tvaru květu leknínu a dům Černé Madony s kubistickými interiéry. Renesanční vzpomínka je zhmotněna motivem vlaštovčích ocasů, kterými mlýny byly doplněny ve dvacátých letech.

Památník Zámeček

se nachází v Pardubicích na pietním území bývalého nacistického popraviště. V době druhého stanného práva roku 1942 zde bylo zastřeleno 194 obětí. Dnešním posláním je stále připomínat památku popravených a přispívat muzejní i vzdělávací činností k povědomí o temné historii nacistické okupace. Expozice zaměřující se na dobu druhé světové války kombinuje autentické předměty s multimediálním obsahem. Vedle výpovědí pamětníků, deníků a osobních příběhů je možné se seznámit s unikátními dokumenty ze zahraničních archivů. Tematicky přesahuje i do poválečného období. Nabízí se také komentovaná prohlídka s průvodcem. 2. stupně základních škol, střední školy a gymnázia mohou využít nabídku vzdělávacích programů na dané téma. Pro veřejnost se pořádají přednášky, výstavy a další akce.

Bližší informace a aktuální otevírací dobu naleznete na oficiálních stránkách: www.zamecek-memorial.cz .
Podrobnosti o akcích a událostech lze také sledovat na facebookových stránkách Památník Zámeček
Pardubice nebo na Instagramu.

